

2022_Anul AGÂRBICEANU (XXXIV): n-am mai fost pe ulita sașilor din copilărie?

- bunica venia să-i dea frîua niște arpagic și niște semințe de flori!

- zidurile „coșteiului”!

Ulița sașilor

N-am mai fost pe ulița sașilor din copilărie!

-Au mai rămas o mîină de oameni ...

Cu anii s-au împuținat!

mi-a fost de frică să nu se răstoarne pe noi!

Sînt tot atît de știrbe, umede și putrede cum au fost de veacuri!

Bunica, sînt pustii casele astea?

Așa-s bisericile sașilor, ... ca niște cetăți, nu ca bisericuțele noastre de lemn, să le sufle vîntul!

Adînciți acest suflet, și cînd vă veți pătrunde de viața sufletească a lumii acesteia, scrieți-ne despre ea!

2022 pe urmele lui Ion Agârbiceanu 2022

Anul Agârbiceanu
Anul tinerilor oțeliți!

tribunism
șagunism -

În monografia „Ion Agârbiceanu” (1972) - a criticului și istoricului literar Mircea Zăciu -, autorul surprinde atât ecurile favorabile ale volumului de debut „De la țară”, cât și critica constructivă a lui Eugen Lovinescu: «... **darul principal e evocarea existenței umane, portretul.** Partea deficitară e sondajul psihologic: „Eroii d-lui Agârbiceanu n-au suflet, sau dacă îl au, scriitorul nu l-a putut vedea și evoca”. În schimb, el are „**pătrundere a dialogului**” însușiri de povestitor, o limbă „**vioaie și expresivă**”, mișcare narativă. Carența principală rămîne „**lipsa vieții sufletești și a interesului adevărat dramatic**”. Criticul se folosește de materia acestei proze pentru a lansa un îndemn mai general către tinerii scriitori ai momentului: „**lăsați povestirile eroice și romantice, lăsați haiducii, lăsați cârciumile, căci îndărățul acestor lucruri materiale se mai află și un suflet! Adînciți acest suflet, și cînd vă veți pătrunde de viața sufletească a lumii acesteia, scrieți-ne despre ea.** Atunci numai ne veți înduioșa, ne veți mișca, ne veți zgudui”. Apostrofa nu rămîne fără ecou în conștiința lui Agârbiceanu. Realitatea umană pe care o cunoaște după 1906 era atît de sumbră, încît studiul ei psihologic îl va absorbi curînd». Reproducem povestirea lui Ion Agârbiceanu „Ulița sașilor”, apărută în Tribuna (Cluj, 1957): «În după amiaza aceea de august târziu veniam cu vărul meu Ilarie de la vie. Aduceam într-un coș piersici aurii la copt. Mireasma piersicilor mă pătrundea, cum se răspîndea din coș, și-mi adusei aminte îndată de bunica.

În copilăria mea ea aducea piersicile de la vie, și, când intra cu coșul în mână, acoperit cu o merindeață curată, toată camera se umplea de aroma îmbătătoare. La o cotitură a drumului Ilarie cârmi spre ulița sașilor. Credeam că n-a băgat de seamă și i-am spus că nu într-acolo mi-e drumul. - Am o vorbă cu un sas, bădiță Vasilie, și trebuie să mă duc pînă la el. - Departe? -Către mijlocul uliței, dar știi că ulița e destul de scurtă. Nu mai știam. **N-am mai fost pe ulița sașilor din copilărie.** Era în partea de miazănoapte a satului, izolată de ulițele românești. -Mi-am și uitat, Ilarie, că avem în sat și sași. Nu cred să fi văzut unul de cînd am venit acasă. -**Au mai rămas o mînă de oameni,** bădiță Vasilie. Mulți n-au fost ei niciodată. **Cu anii s-au împuținat.** Pînă acum se spune că au rămas pustii vreo cincisprezece case. Dar și azi pămîntul cel mai bun, mai aproape de sat, e în mîinile lor, și ei au viile cele mai multe. Casele de pe cele două laturi ale străzii erau îmbulzite una într-alta, masive, grele, urîte, cu geamurile orbite de obloanele vopsite într-un verde spălăcit, cu acoperișurile înalte de țiglă veche, bătucite cu negei mari, suri, de mușchi. Porțile erau așezate în zidul ce umplea întreaga intrare de la o casă pînă la cea vecină. La o cotitură zării turnul bisericii de pe care căzuse tencuiala de mult, arătîndu-și pietrele sure și umede. Ceva mă făcu să mă gîndesc la un vultur golaș, bătrîn, despuiat, pe care-l văzusem odată într-o menagerie. Cînd zării turnul, mă oprii locului.

- Stai, Ilarie! -Ce este? -Eu am mai umblat pe ulița asta. Vărul meu se opri și mă privi nedumerit.

- Ți se pare dumitale; poate pentru că ai mai văzut turnul bisericii. -Turnul se vede și din ulița noastră, dar nu așa despuiat cum îl văd de aici. - Păi noi nu am avut și nu avem drumuri pe aici și nu știm cînd ai putut umbla dumneata pe ulița asta.

- Cît ce am vazut turnul mi-am adus aminte cum **mi-a fost de frică să nu se răstoarne pe noi** cînd am trecut cu bunica pe lîngă el. Ilarie se gîndi un răstimp apoi pornind la drum zise: -Cu bunica? Se poate! Ea avea prietenă o săsoaică, o frîuă, care venia pe la noi și uneori venia și bunica la ea. -Da, a fost într-o primăvară, acum îmi aduc bine aminte, și bunica venia să-i dea frîua niște arpagic și niște semințe de flori. -Se poate, bădiță Vasilie, știu că pînă a trăit bunica aducea primăvara de la ea ceapă măruntă de pus în pămînt și semințe de flori, iar vara venia frîua și bunica o cinstea cu caș.

- Numai decît îmi amintii și eu săsoaica înaltă și uscată ca o scîndură, cu o năframă mohorîtă pe cap, adusă de spate, cu obraji suri și încrețiți, pe care o văzui la noi și la ea acasă în două primăveri cînd am venit cu bunica.

- Mi-adusei îndată aminte și de o vorbă a ei spusă la noi în tindă, cînd bunica îi dădu un caș mare.

- Vezi, jupîneasă, ce-ți dau eu e mai mult decît ce-mi dai dumneata. O traistă de ceapă măruntă cît buricul deștiului ce-i? Dar uite ce caș mare și frumos îți dau eu! Săsoaica vîrî cașul în traistă și zise: - Vai lele Iovă, ce vorbești așa! Caș fași mintenași (îndată); - Da la ceapă, - Cît sapi! Mi-a rămas în minte răspunsul ei pentru că bunica îl repeta de multe ori cînd vorbea de prietena ei, frîua. Ajunserăm la casa în care locuia sasul cu care avea Ilarie o treabă. - Nu intri și dumneata? mă întrebă el. - Nu. Vreau să merg pînă la biserică să văd și zidurile „coșteiului”. - Ce să vezi! **Sînt tot atît de știrbe, umede și putrede cum au fost de veacuri.** Spui că ai mai fost pe-aici! - În copilărie! Dar de atunci! -Bine, dacă vrei dumneata! Dar o să se supere sasul.

- Ba va fi mîndru cînd o să-i spun că am voit să văd cetatea. Rămas singur simții în grabă umbra bunicii lîngă mine. Îmi aduceam bine aminte de întia primăvară cînd am umblat cu bunica pe ulița asta pînă dincolo de biserică, unde locuia prietena ei. Nu prea voise să mă ia și pe mine căci era de dimineață și era frig. Noaptea îngheța încă ... De cînd am intrat în ulița sașilor bunica trebui să mă tragă și să mă

smucească mereu de mînă, mă uitam mirat și oarecum înfricat la casele acele sure, mohorîte, oarbe.

- **Bunica, sînt pustii casele astea?** -Nu-s pustii, de ce să fie? -Păi, mie-mi par că-s moarte!

- Ești obicinuit cu casele romînești cu gard de nuiele, cu curțile mari. Dar n-am văzut încă nici un om de cînd umblăm pe-aici.

- Sașii stau ca boierii în casă. -Și copiii? N-am văzut nici un copil pe uliță.

- Păi e încă de dimineață și e frig, măi Vasilică. Frig era încă, nu-i vorbă, dar mie începu să-mi fie mai frig ca pînă acum, părea că frigul cel nou intra în mine din pustiul uliții și din urîtenia caselor. Nici nu era parcă frig ci un fel de răcire, de frică.

Cînd am trecut pe lînga turn și apoi pe lîngă zidul înalt, m-am înfundat cu totul în rochia aspră a bunicii.

- Ce-i, măi Vasilică? **-Oare nu se răstoarnă peste noi?** - Ce? -Turnul. - Am trecut de turn, - Și zidul ăsta?

- Dac-or da cu tunurile în el, altfel nu! De cîtă vreme stă el și nu se mai prăbușește? Înaintea bisericii am înțepenit de tot. Nu mai văzusem așa casă mare. Nu semăna a biserică. - **Așa-s bisericile sașilor, măi Vasilică, ca niște cetăți, nu ca bisericuțele noastre de lemn, să le sufle vîntul!** Jos, aproape de biserică, pe unde treceam, am văzut coji de ouă roșii, și pe dată parcă mi-a trecut spaima și am simțit o căldură la inimă. -Uite, bunică, coji de ouă roșii. - Le-am văzut, și ce-i de mirare, măi băiete? Dumineca trecută au fost Paștile sașilor. - Păi, cum? Dumneata mi-ai spus că Paștile sînt peste trei săptămîni.

- Paștile noastre, dar ale lor au fost duminică ... N-am înțeles nimic. Pînă la drumul acesta cu bunica ce știam eu despre sași? Vedeam vîrful turnului lor de la noi de-acasă și auziam, de trei ori pe zi, clopotele lor. Aveau glas grav și dogit; nu-mi plăceau ca ale noastre, care sunau limpede și tare, mărunț și uneori repezit, ca de grabă mare. Rar trecea pe ulița noastră vreun sas cu plugul sau cu carul. Nu aveau pămînt în partea asta de hotar mai sărac decît doi-trei».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-agarbiceanu-xxxiv-n-am-mai-fost-pe-ulita-sasilor-din-copilarie-bunica-venia-sa-i-dea-friua-niste-arpagic-si-niste-seminte-de-flori-zidurile-costeiului-165925.html>

tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-agarbiceanu-xxxiv-n-am-mai-fost-pe-ulita-sasilor-din-copilarie-bunica-venia-sa-i-dea-friua-niste-arpagic-si-niste-seminte-de-flori...

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stirile de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2021-Anul Agârbișeanu (XXXIV): n-am mai fost pe ulita sașilor din copilărie? - bunica venia să-i dea friua niște arpagic și niște semințe de flori! - zidurile „coșteiului”!

Marius HALMAGHI 21.08.2022 19:56 917 vizualizari 0 comentarii

GREEN DOLPHIN

În: Tribuna, 21 august 2022